

07/06/2019

Ο Όσιος Νικάνορας και η Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στη Ζάβορδα

/ [Ιερές Μονές](#)

Ο Όσιος Νικάνορας , ο ιδρυτής της Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, κατά κόσμον Νικόλαος, γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη από ευκατάστατους γονείς. Από νέος ασπάσθηκε το μοναχικό σχήμα και αρχικά εμόνασε στην απροσιτή σήμερα σκήτη του Αγίου Γεωργίου, σε απόκρημνη σπηλιά «Ασκηταριό», κάτω από το μοναστήρι, όπου σώζεται ακόμα ο μικρός Κυριακός ναός, κατάγραφος από αγιογραφίες αφιερωμένες στο Μεγαλομάρτυρα Γεώργιο τον Τροποαιοφόρο, με επίγραφή: «1793 Ιουνίου 17»

Μία νύχτα κατά τη διάρκεια προσευχής του άκουσε φωνή, σύμφωνα με τις διηγήσεις της φυλλάδας του Οσίου, η οποία έλεγε: «Νικάνωρ, ανάβηθι ταχέως εις την κορυφήν του όρους και εκεί θέλεις εύρει την εικόνα μου εν τη γη κεκρυμμένην, και κτίσον εκκλησία εκεί εις το εμόν όνομα, και κελλία ότι λαόν θέλεις μου ποιμάνει περιούσιον».

Εκεί στην κορυφή του Καλλίστρατου όρους ο Όσιος Νικάνωρας, το 1527, «σκάπτοντας τα πεπαλαιωμένα και χαλασμένα θεμέλια» του ερειπωμένου μονιδρίου του Αγίου Γεωργίου του γνωστού σήμερα «Ασκηταριού» βρήκε την εικόνα του Χριστού και «μεθ' ημέρας παραλαβών τέκτονας επιδεξίους, έκτισε την σεβάσμιαν μονήν της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού, με παρακλήσια ωραία, με πύργους στερεούς, με θαυμαστά κελλιά με τραπεζαριάν εύμορφον και με

ς έως σήμερον φαίνονται».

Ο Όσιος Νικάνωρ κατά την παράδοση ίδρυσε τη Μονή της Θείας Μεταμορφώσεως το 1532 ή το 1543.

Το οχυρό μοναστήρι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος είναι χτισμένο σε υψόμετρο 650 μέτρων, στην κορυφή του όρους «του Καλλιστράτου», προβούνου της Βουνάσας των Καμβουνίων, απέναντι από το Φλάμπουρο, στους πρόποδες του οποίου φιδογυρίζει και κάμπτεται ο Αλιάκμων, μεταξύ των Βεντζίων και των Χασίων, ΝΑ των Γρεβενών, σε μικρή απόσταση από τα χωριά Παναγιά (Τορνίκι) και Ελάτη.

nbsp;

Πολύ κοντά στο μοναστήρι υπήρχε άλλοτε, χωριό που ονομαζόταν Ζάβορδα, που καταστράφηκε.

Το μοναστήρι ήταν σταυροπηγιακό. Μέχρι το 1767 υπαγόταν στην Αρχιεπισκοπή Αχριδών, μετέπειτα όμως ανήκε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Στην κορυφή του βράχου όπου ήταν χτισμένη η μονή διακρίνεται η λειασμένη από τη χρήση επιφάνεια του βράχου και αριθμός βάσεων και σπονδύλων αραβδωτών κιόνων.

Το καθολικό βρίσκεται στο κέντρο της μονής. Είναι ένας εγγεγραμμένος σταυροειδής ναός, αθωνικού τύπου, με νάρθηκα στο νότιο άκρο, ενώ σώζεται και ο πύργος του κωδωνοστασίου.

Στη βορειοανατολική πλευρά έχει προστεθεί το παρεκκλήσι του Αγίου Αθανασίου.

Στο παρεκκλήσι που υπάρχει στη νοτιοανατολική πλευρά, του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, βρίσκεται ο τάφος του Αγίου Νικάνορος.

Ο τρούλος της εκκλησίας στηρίζεται σε τέσσερις τετράγωνους πεσσούς.

Το Μοναστηριακό Συγκρότημα

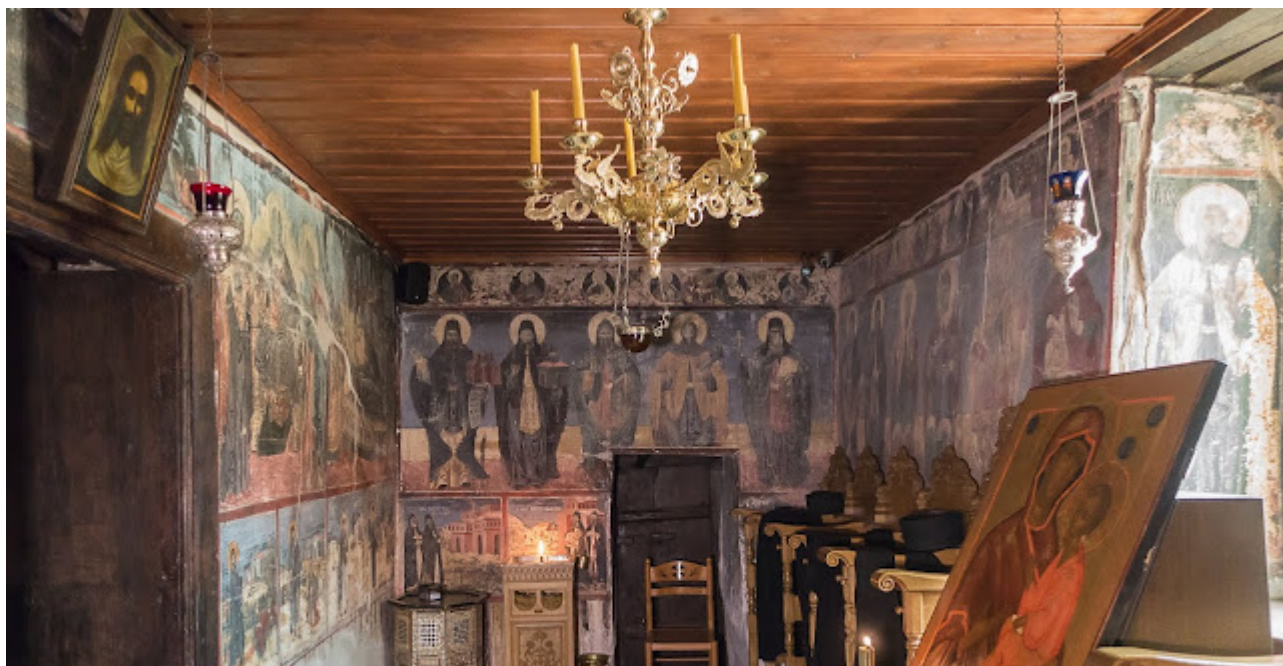
Στους βορειανατολικούς πρόποδες του βουνού υπάρχει μικρό κτιριακό συγκρότημα, η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου και οι ξενώνες του Μοναστηριού. Πλακόστρωτος ανηφορικός δρόμος οδηγεί από το συγκρότημα εις την Πύλη του Μοναστηριού.

Από την Πύλη του Μοναστηριού εισέρχεται ο επισκέπτης εις τον περίβολο που είναι στρωμένος με σταχτόχρωμους ποταμόλιθους.

Εις το κέντρο του περιβόλου υψώνεται ο ναός του Σωτήρος Χριστού. Το καθολικό της Μονής είναι ναός αθωνικού τύπου, κατάγραφο με τοιχογραφίες, που αποδίδονται στον περίφημο ζωγράφο Φράγκο Καστελάνο.

Τρεις σκηνές μάλιστα στην τοιχογράφηση (Ανάσταση Λαζάρου, Είσοδος στα Ιεροσόλυμα, Σταύρωση) έχουν ομοιότητες με τις αντίστοιχες της Μονής Βαρλαάμ

Μετεώρων. Οι διάκοσμοι ολοκληρώθηκαν το 1547, ενώ η ζωγραφική του τρούλου είναι μεταγενέστερη (1869 από το ζωγράφο Μανουήλ).

Το εσωτερικό του είναι κατάγραφο από αγιογραφίες των ετών 1869 και 1889 – οι

ότερες. Τα αναλόγια και τα
>. Στο νάρθηκα του ναού οι
πό ιστορική άποψη, αφού εκεί
γορα.

Στον Ιερό Ναό φυλάσσονται:

- Η εικόνα Του Σωτήρος Χριστού η οποία φέρει αργυρά επένδυση. Την εικόνα αυτή ανακάλυψε ο Άγιος Νικάνωρ κατόπιν οράματος και έχτισε το μοναστήρι του

- Τα Ιερά Λείψανα του Αγίου τοποθετημένα εις αργυρές θήκες οι οποίες φέρουν ανάγλυφες παραστάσεις Αγίων

- Η θήκη στην οποία φυλάσσεται η κάρα του Αγίου Νικάνορα, διακοσμείται με ανάγλυφες παρατάσεις Αγίων, δικέφαλου αετού και με πολύτιμους λίθους
- Ιερά Λείψανα του Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου
- Ιερά Λείψανα του Αγίου Γεδεών του Καρακαλινού
- Ιερά Λείψανα Αγίου Κύρικού και Ιουλίτης
- Των Αποστόλων Ανδρέα, Βαρνάβα και Βαρθολομαίου
- Του Αγίου Γεωργίου εξ Ιωαννίνων
- Του Αγίου Δημητρίου του Μεγαλομάρτυρος
- Του Αγίου Δημητρίου εξ Σαμαρίνης

Αριστερά και δεξιά του Ιερού είναι δύο μικρά παρεκκλήσια:

- του Αγίου Αθανασίου εις το βόρειο τμήμα με τοιχογραφίες του 18ου αιώνα
- και του Τιμίου Προδρόμου στο νότιο μέρος

Εμπρός στην ωραία πύλη του παρεκκλησίου του Τιμίου Προδρόμου ευρίσκεται απλός και απέριττος ο τάφος του Αγίου Νικάνορα. Στο νότιο άκρο του νάρθηκος υπάρχει το καμπαναριό, ύψος 20 μέτρων, το οποίο ανηγήθη κατά το έτος 1873. Γύρω από το ναό ο χώρος περικλείεται από το ηγουμενείο, τα κελιά των μοναχών, την τράπεζα, το μαγειρείο, τους φούρνους, τους ξενώνες, τους στάβλους, τις κρύπτες κ.τ.λ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το τέμπλο του ναού, ξυλόγλυπτο, περίτεχνο,

επιχρυσωμένο, του 1890, για το οποίο σύμφωνα με την ανάγλυφη διερρυθμένη επιφάνεια του Κυρίου Ανατολίου που καταστράφηκε. Κατ'εξοχήν και έγιναν το

Ενδιαφέρον, επίσης παρουσιάζει ένα ξυλόγλυπτο προσκυνητάρι του ναού με ένθετη τεχνική ελεφαντοστού, το οποίο φέρει την επιγραφή: «Μεθοδίου Ηγουμένου, 1773 Νοεμβρίου 25». Της ίδιας τέχνης ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο, είναι το κιβώριο της Αγίας Τράπεζας.

Σχετικά με τις οικοδομικές φάσεις του καθολικού διαπιστώνονται τα εξής: τα παρεκκλήσια και ο νάρθηκας φαίνεται ότι προστέθηκαν αργότερα. Σημαντική

χρονολογία είναι το έτος 1592, όποτε ιστορείται ο κυρίως ναός και το Ιερό. Οι χοροί επίσης του καθολικού πρέπει να προστέθηκαν σε μεταγενέστερη εποχή.

Ξυλόγλυπτα στα προσκυνητάρια αναπαριστούν τον βίο και τα θαύματα του Αγίου

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

ους Στρατιώτες..

© 2015
Αποστολάκης

Dionizy ©
Alpaslakis

Dionizy ©
Alpaslakis

Σε κρύπτη της μονής είχαν διασωθεί 206 αξιόλογα χειρόγραφα τα οποία είδε το 1950 ο Ν. Κοτζιάς. Αργότερα κατά την κατοχή και ην εποχή του εμφυλίου πολέμου, έπαθαν καταστροφές, οι οποίες όμως δεν είναι δυνατόν να επισημανθούν επακριβώς εξαιτίας απουσίας ευρετηρίου του ευρετηρίου των χειρογράφων. Στη μονή σώζεται, επίσης, αξιόλογος επιτάφιος, έργο του μοναχού Αρσένιου, του έτους 1588.

Οικονομική Ακμή του Μοναστηριού

Το μοναστήρι κατά τους χρόνους της τουρκοκρατίας βρισκόταν σε μεγάλη οικονομική και πνευματική ακμή. Τα αφιερώματα σε κινητά και ακίνητα ήταν πολλά από μέρους των Χριστιανών και Τούρκων ακόμη. Έτσι η περιουσία την οποία απέκτησε η Ζάβορδα ήταν τεράστια. Σε 60.000 στρέμματα ήταν οι βοσκότοποι του Μοναστηριού και σε 6.000 αιγοπρόβατα και 550 μεγάλα ζώα η κτηνοτροφία του.

Μετόχια είχε σε πολλά μέρη, η παραγωγή γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ήταν πολύ μεγάλη. Εκτός του πλούτου του σε κινητή και ακίνητη περιουσία διέθετε και πολλούς πνευματικούς και καλλιτεχνικούς θησαυρούς (εικόνες, τιμαλφή, χειρόγραφα βιβλία, Βυζαντινά κειμήλια, κώδικες και άλλα) Ένα μέρος των θησαυρών διασώθηκε από των πολεμικών περιπετειών του και φυλάσσεται έως σήμερα. Μεταξύ αυτών υπάρχει και χειρόγραφο λεξικό του Πατριάρχου Φωτίου.

Πνευματική Προσφορά

Με την μεγάλη περιουσία του, το Μοναστήρι αποτέλεσε σπουδαίο οικονομικό παράγοντα και βοήθησε κατά τους δύσκολους χρόνους της δουλείας πολλούς, οι οποίοι έβρισκαν εργασία και άσυλο σε αυτό. Κατά τους χρόνους αυτούς κατέστη επίσης φυτώριο πνευματικής και εθνικής αναγέννησης. Σε σχολείο εφαρμογής νεοχειροτονημένων ιερέων και σε φυτώριο Ιεροσαλτών της Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών. Πολλά σχολεία ενισχύθηκαν οικονομικά και πολλές υποτροφίες δόθηκαν σε φιλομαθείς νέους και καλογέρους που σπούδασαν Θεολογία. Από αυτό αναδείχθηκαν και δύο Ιεράρχες, ο Δερβών και Βελισσού Παρθένιος και ο Καστοριάς Νικήφόρος.

Εθνική και Κοινωνική Συνεισφορά

Πολλές και ανεκτίμητες υπηρεσίες προσέφερε η Μονή κατά τους Εθνικούς αγώνες. Το 1821 ο Ν. Κασομούλης διήλθε εξ αυτής και μύησε τον ηγούμενο εις την Φιλική Εταιρεία. Κατά τον Μακεδονικό Αγώνα οι άνδρες της Ελεύθερης Ελλάδας, που έρχονταν να αγωνιστούν στην Μακεδονία στο Μοναστήρι κατέλυαν και τα όπλα στις αποθήκες του τα έκρυβαν.

Κατά τους χειμερινούς μήνες στο στενότερο μέρος του ποταμού υπήρχε δεμένο χοντρό σχοινί σε υψηλόκορμα δέντρα από τις όχθες και από αυτό κρέμονταν με καλάθι η « Σπαρτίνα» και διαπερνούσαν από την μια άκρη στην άλλη οι άνδρες των αντάρτικων σωμάτων και τα φορτία των όπλων. Χρησιμοποιώντας την Σπαρτίνα οι Μακεδονομάχοι διήρχοντο τον Ποταμό Αλιάκμονα παρά την Μονή μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ζάβορδας.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΤΣΙΟΥΜΕΛΑ ΓΛΥΚΕΡΙΑ -ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Πηγή: http://www.agiotopia.gr/2018/10/blog-post_27.html#ixzz5q9KOoo4S